

Руслана Поліщук

студентка,

Тернопільський національний економічний університет

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ І ЦІНИ НА РЕАЛІЗОВАНУ ПРОДУКЦІЮ

Реалізація є завершальним циклом кругообігу засобів підприємства, на якому відшкодовуються витрати і визначається фінансовий результат діяльності. Якщо виручка від реалізації продукції перевищує її собівартість, то різниця становить прибуток, а якщо навпаки – збиток.

В умовах ринкової економіки ціни на продукцію визначає ринок, тобто попит і пропозиція. Це значить, що сільськогосподарська продукція продається за цінами, які встановлює ринок. Однак, в умовах формування ринкових відносин на окремі стратегічні види сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки здійснюється державне регулювання цін.

На відміну від цін в інших галузях народного господарства, ціна на сільськогосподарську продукцію формується на основі суспільно необхідних затрат праці та засобів, необхідних для поліпшення умов аграрного виробництва. При ринковій економіці в ціні відображаються не тільки витрати, а й інші ринкові чинники: умови обміну товарів, попиту та пропозиції, податкова політика, кон'юнктура ринку, внутрішньогалузева конкуренція, конкурентоспроможність товару, якість продукції. В результаті дії цих чинників ринку ціна може коливатися навколо вартості, піднімаючись або опускаючись нижче.

Специфіка галузі рослинництва зумовлює певні особливості процесу формування цін на продукцію. Тут виробництво більшою мірою залежить від природно-кліматичних умов. Виробничі витрати зумовлені як природними чинниками (клімат, рельєф, земля, опади), так і економічними (забезпеченість ресурсами, розміри виробництва, спеціалізація, ступінь еластичності попиту і пропозиції). У рослинництві спостерігаються коливання цін і доходів по роках, зумовлені нееластичністю попиту на продукцію рослинництва і коливанням обсягів виробництва залежно від погодних умов.

Отже, галузь рослинництва особливо потребує державного регулювання. Важливий регулюючий чинник ціноутворення – державна політика, оскільки регулюючи ціни держава справляє вплив на відтворювальний процес у рослинництві.

Головна мета регулювання цін полягає у досягненні такого рівня прибутковості, який був би прийнятний з позиції як споживача, так і сільськогосподарського товаровиробника.

Завдання державного регулювання полягає у тому, щоб не допустити високого рівня цінової інфляції та забезпечити необхідність прибутковості виробникам сільськогосподарської продукції. Воно виступає як система заходів запроваджуваних урядом і спрямованих на збереження або зміну існуючих рівнів цін. Під регулюванням цін слід розуміти не будь-який вплив на ціни, який може бути результатом дії тих чи інших державних органів, а лише цілеспрямований, осмислений вплив на ціни, їх рівень, систему, динаміку та пропорції.

Цінова політика повинна сприяти беззбитковому виробництву продукції рослинництва з відповідним рівнем продуктивності і має спрямовуватися:

на першому етапі (в умовах обмежених фінансових можливостей держави) – на забезпечення як мінімум простого відтворення виробництва продукції за допомогою запровадження цінової підтримки (заставних цін) на квотовану в межах продовольчої безпеки країни сільськогосподарську продукцію;

на другому етапі – на стабілізацію і створення економічних передумов розширеного відтворення продукції в обсягах внутрішніх та експортних потреб на основі дотримання цінового паритету шляхом вільного ціноутворення та (за необхідності) застосування еквівалентних цін;

на третьому рівні – на здійснення поступового переходу від прямого регулювання через механізм еквівалентних цін до розширення попиту на продовольчі товари шляхом підтримки малозабезпечених верств населення.

Ціноутворення може бути предметом політики держави лише в межах допустимих коливань, які не суперечать об'єктивним законам розвитку ринкової економіки. Воно не може вивести економіку з кризового стану, якщо його застосовувати відірвано від інших умов зрівноваженого розвитку виробництва, тим більше з викривленням природи ціноутворення. Неконтрольоване відпускання цін погіршує і без того кризовий стан економіки. Ціна може коливатися в певних межах: мінімальний її рівень при реалізації визначається видатками на виробництво продукції; а максимальний – попитом.

Мінімальний рівень цін повинен бути спрямований на захист інтересів сільськогосподарських товаровиробників, тобто на відшкодування видатків виробництва (з урахуванням інфляції) та на забезпечення гарантованого прибутку за умов спаду виробництва [7, с. 94].

Цінове стимулювання товаровиробників – найважливіша функція цін. Це зумовлено тим, що вони визначають фінансові можливості розширеного відтворення, є головним критерієм ефективності виробництва.

Протиріччя між потужним виробничим потенціалом сільського господарства й низьким рівнем попиту на результати його функціонування в поєднанні з державною політикою лібералізації продовольчих ринків і ринків сільськогосподарської сировини, відміна бюджетних дотацій виробникам та недосконале управління приватизаційними процесами призвели до виникнення і розвитку диспаритету цін.

Основною причиною диспропорції цін на продукцію рослинництва та інших галузей, що склалися тепер, є цінова динаміка, яка протягом майже десятиріччя в аграрному виробництві нижча, ніж в інших галузях. Пояснити це можна тим, що ціни змінилися не на користь сільськогосподарського товаровиробника, як це було в докризовому 1990 році (хоча ці співвідношення в період занепаду планової економіки навряд чи можна вважати еталоном мінової вартості) а також швидкістю світовим, тобто європейським пропорціям товарних цін.

Починаючи з 1992 року, коли в Україні розгорнулася лібералізація цін, в першу чергу на промислові товари, спостерігається постійне відставання темпів зростання цін у сільському господарстві від промисловості.

Внаслідок деформованої цінової політики протягом кількох років українські товаровиробники витримали основний тягар гіперінфляції й зумовлених нею розподільчих процесів, спрямованих на викачування матеріальних і фінансових ресурсів з них.

У свою чергу, через недосконалість процесів ціноутворення українські товаровиробники стали стабілізуючими факторами надвисокої макроекономічної динаміки цін. При цьому невисокі темпи подорожчання продукції характеризуються відносною насиченістю споживчого попиту в умовах обмеженого експорту і масового розвитку особистих господарств громадян скороченням обсягів закупівлі промисловими підприємствами продукції сільського господарстві, а і конкурентним станом галузевого ринку (на відміну від високого рівня монополізму на ринках промислових товарів).

Рух цін в сільському господарстві свідчить про відновлення тенденцій до збільшення цінового розриву між цінами у двох основних галузях реального сектора економіки. Причому особливістю цього збільшення є неоднакова швидкість дефляційних процесів, які відбувалися у промисловості і в сільському господарстві.

Як наслідок багаторічного диспаритету цін, відбувалися явища недофінансування аграрного виробництва, відливу капіталів і робочої сили з трудомісткої й низькорентабельної галузі. За період з 1991 по 2000 роки сільськогосподарські товаровиробники зазнали втрат, зумовлених проблемою ціноутворення, майже на 10,5 млрд дол. США.

Регулювання цін повинно здійснюватися на правовій основі. На державному рівні має забезпечуватися управління загальною динамікою цін за рахунок впливу на сукупний платіжний попит, а також вплив на основі співвідношення всередині системи цін, а саме співвідношення цін на продукцію добувних і переробних галузей, на продукцію промисловості і сільського господарства.

Динаміка цін є таким результативним показником стану господарства, в якому відбуваються всі без винятку економічні процеси. Саме тому ця система є найважливішим об'єктом державного регулювання.

Державне регулювання сільського господарства для європейських країн явище не випадкове, оскільки ефективність агропромислового комплексу – незмінна передумова процвітання всього суспільства. В межах державного регулювання вирішуються найрізноманітніші завдання: підтримка цін та доходів сільськогосподарських товаровиробників цілеспрямованим формуванням належних умов збуту та виробництва, ресурсне зберігання, природоохоронна діяльність, соціальна підтримка виробників та інфраструктурна політика щодо сільських товаровиробників.

Україні потрібно запозичувати досвід розвинутих країн Західної Європи, які постійно проводять політику підтримки цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників. Цим самим вони гарантують продовольчу безпеку і вирішують питання соціального захисту населення.

Необхідно доповнити Закон України „Про ціни і ціноутворення” або розробити закон аналогічного змісту для сільського господарства, де передбачити особливості ціноутворення у кожній галузі

сільського господарства, передусім тих, що забезпечують продовольчу безпеку держави, гарантують людям мінімальне споживання необхідних продуктів харчування. На основі цього закону необхідно розробити принципово нову систему ціноутворення на сільськогосподарську продукцію.

Для усунення цінового диктату з боку підприємств монополістів, які постачають сільському господарству матеріально-технічні ресурси, переробляють сільськогосподарську продукцію, слід посилити антимонопольний контроль за формуванням цін. Водночас мають бути зняті будь-які адміністративні обмеження рівнів цін на сільськогосподарську продукцію та усунути бар'єри на шляху вільної реалізації цієї продукції.

Реалізація продукції та отримання доходів в умовах конкуренції стають центральними проблемами функціонування підприємства. На збут продукції впливають такі основні моменти економічної ситуації, як міжнародні, політичні, соціальні, технічні, юридичні, галузеві, демографічні та особливості зовнішнього оточення підприємства, а також структура, зв'язки між підрозділами підприємства, маркетингова стратегія та інші внутрішні фактори управління.

Список використаних джерел

1. Завитій О. П. Український ринок зернових і технічних культур в контексті перспектив розвитку аграрного сектору економіки. Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Кам'янець-Подільський, Ч. 3. № 2. 2016. С. 58-67.

2. Сава А., Палюх М., Завитій О., Семенишина Н. Теоретичні засади бухгалтерського обліку в системі управління. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації, 2017, Випуск 1-2. С. 21-27.

3. Пуцентейло П. Р., Завитій О. П. Особливості формування стратегії управління економічним розвитком регіону. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. 2017. № 27. С. 298-308.

4. Завитій О. П. Організація і методика економічного аналізу ефективності діяльності аграрних підприємств. Сталий розвиток економіки. 2015. № 2. С. 198-207.

Завитій О. П., Дідоренко Т. В., Кондрюк Л. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. № 1-2. С. 49-73.

5. Белова І. М., Завитій О. П., Семенишена Н. В. Генезис холдингов та агрохолдингов в Україні як інституційних одиниць. Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка. 2019. Вип. 30. С. 84-93.

6. Завитій О. П. Аудиторський ризик і контролінг, як основа прийняття управлінських рішень в сільському господарстві. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств: монограф. Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка» ТНЕУ, 2015. 316 с.